

К. В. Мстоян, аспірантка
кафедри менеджменту банківської діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
асистент кафедри банківської справи,
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

РЕЙТИНГУВАННЯ БАНКІВ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Розвиток рейтингового аналізу в Україні не має багатої історії. Розробці та використанню рейтингових методик оцінювання надійності та фінансової стійкості банків лише останнім часом почали приділяти значну увагу. Причиною того є поступовий розвиток економіки України, в тому числі і банківської системи. Існування великої кількості комерційних банків породжує необхідність зовнішнього оцінювання їх діяльності з метою своєчасного виявлення проблем та загроз для подальшого розвитку банківської системи.

Оскільки рейтингове оцінювання в Україні здійснюється переважно з використанням прийому ранжування установ за окремими критерієм, його результати можуть бути корисними в забезпеченні інвестиційного процесу. Так, комерційний банк може виступати в якості об'єкта інвестування, а також інвестора. В першому випадку значну цінність матиме рейтинг інвестиційної привабливості банку, або кредитний рейтинг. В другому — доцільно визначати рейтинг інвестиційної активності фінансово-кредитних установ. Тобто такий аналіз допомагатиме контролювати та регулювати інвестиційний процес та участь в ньому комерційних банків.

Проведення аналізу та побудова рейтингів банків в Україні здійснюється Національним Банком України, що забезпечує банківське регулювання та нагляд у країні, а також незалежними рейтинговими агенціями.

Національний банк України з 1997 року для оцінювання діяльності банків використовує рейтингову систему CAMELS. Постановою Правління НБУ від 8 травня 2002 р. № 171 затверджено Положення «Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинго-

вою системою CAMELS», в якому викладені основні засади рейтингування банків за даною методикою. Системою CAMELS передбачено визначення ризику банківської діяльності, а також оцінювання загального стану банку за єдиними критеріями. Крім того, результати аналізу дозволяють Національному банку України робити висновки щодо загального стану банківської системи України.

Сьогодні рейтингування економічних суб'єктів виходить на загальнодержавний рівень і є обов'язковим в окремих випадках. У зв'язку з цим з'являються уповноважені рейтингові агентства, результати оцінювання яких є офіційними та загальноновизнаними. Так, з 2004 року рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг» є уповноваженим агентством Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку України для визначення кредитних рейтингів фінустановам, суб'єктам господарювання, галузям економіки й регіонам. З 2003 року рейтингові оцінки агентства офіційно визнаються Міністерством фінансів України.

Однією із перших в Україні з'явилась методика рейтингової оцінки українських експертів. Згідно з нею надійність банку визначається з урахуванням таких показників: k_1 — рівень проблемних кредитів; k_2 — коефіцієнт миттєвої ліквідності; k_3 — рівень лівереджу; k_4 — коефіцієнт відкритої валютної позиції. Загальний аналіз за даною методикою ґрунтується на зіставленні показників кожного банку із середніми значеннями показників досліджуваних сукупностей банківських установ. Після нормування і перемноження одержаних значень на відповідну питому вагу добутки підсумовуються в Інтегральний рейтинговий індекс.

За результатами проведення рейтингового аналізу банки відносять до таких груп: група лідерів — показник надійності більший від 0, рентабельність перевищує середню; група надійних банків — показник надійності більший від 0, рентабельність — нижча від середньої; група прибутково-орієнтованих банків — показник надійності менший від 0, рентабельність — перевищує середню; група ризику — показник надійності менший від 0, рентабельність — нижча від середньої.

Відомою в Україні є Методика рейтингового агентства «Прозрачна Україна». Дана методика дозволяє визначити кредитний рейтинг банку на основі загальнодоступної інформації.

Доволі вдалою, на думку вітчизняних аналітиків, виявилась Методика рейтингової оцінки надійності банків України розроблена відділом рейтингових оцінок ТОВ «Експерт Україна» разом з Комісією з банківського аналізу Українського суспільства фінансових аналітиків (УОФА). Рейтингування за розглянутою ме-

тодікою проводиться на основі публічної інформації та дозволяє визначити рейтинг надійності банку.

Окрім вищезгаданих в Україні рейтинговий аналіз системи комерційних банків здійснюють інформаційно-аналітичні центри «Банк-Інформ», «Калина», «Гроші та світ», Українська фінансова група. Як правило, у вітчизняних методиках загальна оцінка фінансового стану банку не дається, а ранжирування проводиться лише за окремими показниками.

Отже, рейтингування банків в Україні перебуває у стадії розвитку. Вітчизняні аналітики працюють над вдосконалення існуючих та розробкою нових методик. На сьогодні найбільш відомими є методика CAMELS, що розроблена та використовується Національним банком, методика рейтингового агентства «Прозрачна Україна» та Методика рейтингової оцінки надійності банків України розроблена відділом рейтингових оцінок ТОВ «Експерт Україна» разом з Комісією з банківського аналізу Українського суспільства фінансових аналітиків (УОФА). Проте останнім часом з'явилися численні публікації, автори яких підіймають питання розвитку національного рейтингування банківських установ та пропонують власні розробки.

УДК 368.01

О. В. Мурашко, канд. екон. наук, доц.
кафедри страхування,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИКА

В структурі фінансової системи будь-якої розвиненої країни страховики відіграють важливу роль у процесі акумуляції значних грошових коштів — коштів страхових резервів, що використовуються у якості кредитних ресурсів на ринку капіталів шляхом інвестування в економіку країни.

Страхування надає реальну можливість для реалізації великомасштабних проєктів, створює економічні передумови для безперервного відтворювального процесу. Роль страховиків як поставальників капіталу визначають два чинники: перший — наявність грошових коштів, як власних, так і коштів страхових резервів, які вони мають у розпорядженні; другий — строки користування тимчасово вільними коштами.